

ת פ א ר ת ר א ד ז י ן

יוצא לאור על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב"ה גיליון פרשת צו [פרה] תשפ"ד

פרשת פרה [9]

א מ ר ו ת ט ה ו ר ו ת

מאת כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל

צו את-אֶהְרֶן וְאֶת-בְּנָיו לֵאמֹר, זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה [ו, ב]

"צו את-אֶהְרֶן". אין צו אלא לשון זירוז... אמר רבי שמעון:
ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס!

[רש"י]

גדולי הצדיקים זי"ע פירשו העניין של "חסרון כיס" – בדרך רמז:

בידוע שכל איבר וחוש שבאדם יש לו "כיס" מיוחד, כמין "כיסוי" השומר על
האיבר לבל ייעשה בו דבר שאיננו עולה בקנה אחד עם רצונו יתברך.

לדוגמה: "פה" שבאדם – יש לו שפתיים לחשוק אותן כל אימת שאדם עומד
בפני דיבור אסור; "אוזן" – מצוידת בתנוך העשוי לכופפו לתוכה על מנת
להימנע משמיעת דבר שאינו הגון; "עין" מוגנת בשמורות ועפעפיים, הנועדות
למנוע מן אדם ראייה אסורה. וכן בכל שאר האיברים שמשמשים את האדם.

יוצאת דופן היא "מחשבה" שבראש, שמהווה 'מרכז עצבים' בנפש אדם, שהינה
נעדרת לחלוטין "כיס" לשם שמירה עליה: 'בת-חורין' היא כביכול, פועלת
ומשפיעה ללא הרף ובאופן חופשי כמעט. כמה 'זירוז יתר' נדרש לאדם בגין כך,
לבל תגלוש מחשבתו לעבר הרהורים אסורים, ה' ישמור!

והנה 'קרבן עולה' שבכתוב נועד בכדי לכפר על 'מחשבות אסורות' ('עולה
מכפרת על הרהור הלב"1). הלכך נוקט הכתוב בעניינו בתיבת "צו" שהוא לשון

¹ מדרש ויקרא רבה, ז-ג.

‘זירוז’, שכן “ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס”! כגון במחשבה שבלב, שהינה מחוסרת “כיס” שישמור עליה.

*

והוסיף מרן:

אנוכי כשלעצמי, נראה בעיניי לפרש “מקום שיש בו חסרון כיס” באופן דלהלן:

בידוע הדבר, שבורא עולם מאוד עמקו מחשבותיו ובלתי ניתנות הן להשגה בשכל האדם, כמאמר הכתוב “מֶה גִּדְלוּ מַעֲשֵׂי ה', מְאֹד עֲמָקוּ מַחְשְׁבוֹתָיָהּ”!² וכמאמר “פִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי”!³ ואכן, ככל שאדם נעמד מול פלאי ההנהגה העליונה, בלתי מסוגל הינו לחוות דעה בפני המקום בשום עניין, אלא עומד הוא בפניו יתברך בבחינת “לְהַגִּיד פִּי יִשָּׂר ה' צוּרִי וְלֹא עוֹלָתָה בּוֹ”⁴. שכן “הוא יִשְׁפּוֹט תֵּבֵל בְּצֶדֶק”⁵ ואין לך בעולם יציר אנוש שמסוגל לעמוד על המתרחש לנגד עיניו, ועל עומק משמעותן של תופעות תבל.

מאידך, מצוי אצל אדם שהכול נראה נהיר בעיניו והינו מקיף כביכול כל צדדי העניין שלפניו, עד שבגין כך מתעוררות בליבו כל מיני “קושיות” ותרעומות כנגד ההנהגה האלוקית בפרטים שאינם ‘מסתדרים’ לפי עין שכלו.

לו חכם האדם ישכיל זאת, שכל שרואות עיניו הינו “כאין וכאפס” לעומת רובי העניינים הנסתרים ונעלמים הימנו – אזי מרבית “קושיותיו” היו בטלות ומבוטלות ומאבדות מתוקפן. אדם שמבין זאת, יכיר שאין שייכת ‘קושיה’ כנגד הבורא יתברך, מכיוון שהמכוסה רב לאין ערוך על פני הנגלה לעיני האדם.

זהו שדורש רבי שמעון:

“ביותר צריך הכתוב לזרז”, אימתי? “במקום שיש חסרון כיס”! היינו: במקום שנדמה לאדם כי הנידון שלפניו הינו ‘נטול כיס’ כביכול ואין מכוסה הימנו דבר. במקום כזה ‘ביותר צריך הכתוב לזרז’ על מנת שידע האדם שלא כן הדבר, אלא ‘הנסתר רב על פני הנגלה’ ואין האדם מסוגל להבין דבר ולא חצי דבר בהנהגת הבורא יתברך בעולמו. או אז יאחז צדיק לבטח דרכו וידבק באמת ובאמונה, לטוב לו כל הימים!

² תהלים צב, ו.

³ ישעיה נה, ח.

⁴ תהלים צב, טז.

⁵ תהלים ט, ט.

לקט אמרים מתורת רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא ראדזין

צו אַת-אַהֲרֹן וְאֶת-בְּנָיו לֵאמֹר, זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה (ו, ב)

"צו אַת-אַהֲרֹן". אין 'צו' אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אמר רבי שמעון: ביותר צריך הכתוב לזרז, במקום שיש חסרון כיס! (=בקרבת עולה, שהיא קרבה על גבי אש המזבח מבלי שום 'אכילת בעלים')

[רש"י]

בגדר "חסרון כיס" שישנו בקרבן עולה – משכיל לנו מרן "בית יעקב":

כאשר אדם מקיים מצוות ה' ו'מצליח' כראות עיניו בקיומה, הינו חש סיפוק בנפשו, מכיוון שכפי דעתו קיים המצווה כפשוטה וזכה למלאות בכך רצון השם. ליבו מתרונן בשמחה של מצווה, ורוחו נעשית טובה עליו.

אמנם לעיתים יקרה אצל האדם – שמאמציו במשימת קיום המצווה עולים בתוהו למרבה הדאבון, למרות שהשתדל והתאמץ בכל כוחו. או אז נולד בקרב אדם 'שברון לב' ומקרבו בוקעת קול זעקה, עד שאינו יודע לשית עצות בנפשו ויגון בלבבו.

אכן לאמתו של דבר, פעמים שדווקא מתוך מצבים כאלה קונה אדם קשר כפול ומכופל אל המצווה שביקש לקיים ולא עלתה בידו, על דרך שהורו לנו חז"ל⁶ "אין אדם עומד על דברי תורה, אלא אם כן הוא נכשל בהם!" היינו: דווקא על שום עגמימות נפשו עקב "כישלוננו" בקיום המצווה, נעשית נפשו אדוקה במצווה וכרוכה טפי אחריה, מאשר אילולא נכשל בעשייתה מקודם!

'קניין-נפש' זה שאדם קונה ב"מצווה" עקב כישלוננו – הינו נכנס בגדר "חסרון כיס" – מכיוון שאדם חסר 'מכיסו' כביכול ושילם בנפשו 'טבין ותקלין' עבור קניין זו המצווה, במחיר כישלון צורב שחוה בעניינה על בשרו. זקוק היה כנראה האדם לחוות בעצמו מצב "כישלון" על מנת להגיע מכוח זאת לקניין נצח בהשתוקקו לדבר המצווה, ובדיעבד השתכרה נפשו בריוח הכמיהה לדבר המצווה, שלא הייתה מנת חלקו מקודם לכן.

⁶ שבת קיט, ב.

יחד עם זאת, מצב זה באדם הינו בגדר 'בדיעבד' גמור, ואדם כזה הינו זקוק ל'זירוז' ולחיזוק מיוחד על מנת שכישלונו זה לא ישמש אצלו כגורם ל'נפילה' גמורה, ואדרבה ישמש "מנוף" לתוספת חיזוק בקיום רצון הבורא, כאמור.

זהו שדורש רבי שמעון באמרו: "ביותר צריך הכתוב לזרז, במקום שיש בו חסרון כיס!" היינו: היות שהכתוב עוסק כאן בנושא "תרומת הדשן" שמסמלת את "פסולת" הקורבן שלא עלה בידה "להתעכל" באש המזבח במשך כל הלילה עד הבוקר, בניגוד לשאר חלקי העולה שעוכלו באש של מעלה – ויש כאן פתח לרגש "אכזבה" כביכול מצד המקריב בשל יציאת חלק מקורבנו להפסד בתור 'דשן' שמושלך אל מחוץ למחנה, מבלי הבאת שום תועלת לכאורה.

הלכך בא הכתוב בלשון "צו" לזרז את נפש האדם לבל ייפול ברוחו בגין כך, רק יתלה הדבר ב"חסרון כיס" שאינו חוזר ריקן חס ושלום, ואדרבה בכוחו להמציא "עלייה" וחיזוק לנכשל עד כי "מעז יצא מתוק" לנפשו.

(בית יעקב)

*

**וְהָרִים אֶת-הַדָּשֵׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת-הָעֹלָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ,
וְשָׂמוּ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ (ו, ג)**

בגמרא⁷ מבואר, כי נס היה נעשה לדשן המזבח שהוצא במחתה מיוחדת והושם אצל המזבח – שהדשן היה נבלע במקומו בקרקע העזרה⁸.

אומר על כך רבנו הגדול בעל "תפארת יוסף":

בידוע כי 'אש של מעלה' רבוצה הייתה על גבי המזבח בצורת "ארי"⁹, כשנוסף לאש זו נצטוינו אנו בהבאת אש "מן ההדיוט"¹⁰.

והנה, אש זו הייתה בוערת "על מוקדה על-המזבח פל-הלילה עד הבקר", כשהנותר מהקורבן חלה עליו תורת "דשן" שיש להורידו מעל המזבח אל מחוץ למחנה. "דשן" המזבח זה מגלם בעצמו כמין 'זעקה אילמת' כלפי מעלה: "על

⁷ יומא כא, א.

⁸ השוו שם תוס' ד"ה ונבלע, בשם הרב פורת, ולעומתו דעת ר"ת, אבל דעת רש"י [שם] ובעוד מקומות כדעה זו.

⁹ שם, ב.

¹⁰ שם.

שום מה הקורבן כולו מתקבל במרומים ונאכל ב"אש של מעלה", ואלו אנוכי 'דשן המזבח' הנני נותר ככלי בלי חפץ, ומושלך הצדה כדומן על פני האדמה??

בתור "מענה" שמימי לזעקה אילמת זו, מגיע נס מיוחד שבמהלכו 'נבלע' הדשן שניתן אצל המזבח לתוככי אדמת העזרה. להורות, שאין לך דבר בעולם ה"נדחה" מלפניו יתברך! ומכיוון שמתעצם ה"דשן" בזעקתו למרומים, נענית "תפילתו" ומתקבלת לרצון לפני אדון-כל, עד שהינו מתאחד עם קרקע העזרה.

בתופעה ניסית זו יש בה כדי לרמוז עבורנו כי "לא יודח ממנו נידח" וככל שאדם משתוקק וזועק מקרב ליבו לשמים מכוח רצונו להתקרב לבורא כל עולמים, בפרט כשדומה בעיניו שהינו נידח וחסר תוחלת – כך הקב"ה מקרבו בימין צדקו ומקבלו מלפניו יתברך.

(תפארת יוסף)

*

וְהוֹצִיא אֶת-הַדֶּשֶׁן אֶל-מַחוּץ לַמִּזְבֵּחַ, אֶל-מְקוֹם טְהוֹר (ו, ד)

על כך אומר מרן הקדוש "בית יעקב" זצ"ל :

אספת הדשן והוצאתו "אל-מקום טהור" מורה על כך שאפילו "פסולתם" כביכול של ישראל, שאין מצוי בתוכה "ניצוץ" של קדושה כלשהו ומקומה נקבע "מחוץ למזבח" – אף היא עשויה לבוא לכלל תיקון ולחזור לכור מחצבתה. אי-לכך נצטווינו מן התורה כי פסולת זו תינתן במקום טהור דווקא!

שכן השם יתברך מכוון כל מיני מחשבות כלפי האדם "לְבַלְתִּי יוֹדֵחַ מִמֶּנּוּ נִדָּח"¹¹ חלילה, הלכך אין לנו 'להתייאש' מן הפסולת כביכול, אלא יש להוציא אותה "אל-מקום טהור" לקראת ייעוד עתידי אפשרי שיגיע ממקום של 'טהרה'.

(בית יעקב)

*

זֹאת תּוֹרַת הַחֲטָאת, בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעוֹלָה, תִּשְׁחַט הַחֲטָאת לְפָנַי ה', קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא (ו, יח)

על פסוק הזה, דורש רבנו הקדוש בעל "מי השלוח": שני קורבנות הללו "עולה" ו"חטאת" – רומזים הם לשני סוגי בני אדם, הקיימים בעם ישראל.

¹¹ שמואל-ב, יד.

"העולה" נועדה בעיקרה לכפר על חטא המחשבה (=עולה מכפרת על הרהור הלב) והינה מסמלת אדם "צדיק" הנשמר מכל ניד עבירה ונמנע מכל מעשה של חטא. אכן מאחר "פי אדם אין צדיק בארץ, אשר יעשה-טוב ולא יחטא"¹², קורה לעתים שהינו נכשל בחטא 'מחשבה' על כל פנים, בבחינת 'מידי הרהור לא יצאנו'¹³ – ובגין כך הינו נזקק לכפרה בדמות "קרבן עולה".

ואלו "חטאת" – מסמלת היא אדם 'בינוני' הנכשל במעשה חטא, בשוגג לפחות, ומכיוון שהינו חפץ לשוב מחטאו, הריהו מביא קרבן על חטאתו אשר חטא ונסלח לו.

והנה יש מקום עבורנו לחשוב, שאותם בני אדם צדיקים המשולים ל"קרבן עולה" – קורבנם נחשב בשמיים יותר מקורבנם של בני האדם שהם בבחינת "קרבן חטאת", שהינם נחותים מפאת סיכויי קבלת תשובתם לעומת אלה 'הצדיקים'.

הלכך באה התורה ומורה לנו, שלא כן פני הדברים! אלא "במקום אשר תשחט 'העולה' (=של 'צדיק') תשחט 'החטאת' (=של אדם ה'חוטא') לפני ה'!" (=וכל זאת למה? על שום כי) 'קדש קדשים הוא'! שכן שניהם הרי חוזרים בתשובה לפני השם יתברך, ושניהם תשובתם חשובה לפני המקום באופן שווה.

מוסיף על הדברים רבנו "מי השלוח":

לא זו בלבד כי 'חטאתו' של החוטא רצויה במידה לא פחותה מן 'עולתו' של הצדיק, המכפרת על חטא המחשבה שהינו כאמור 'דקה מן הדקה' – אלא אף מעלה יתירה מצויה בה.

שכן בקורבנות עולה וחטאת קיים הבדל בינם במקום נתינת דמם במזבח. שכן בעוד עולת העוף דמה ניתן 'למטה מחוט הסיקרא' (=כמין 'חוט אדום' חוגר על מזבח החיצון, המבדיל בין מקומות נתינת דמם של הקורבנות) – הרי חטאת העוף לעומת זאת דמה ניתן 'למעלה מחוט הסיקרא'¹⁴. ללמדך באופן מוחשי וניכר, את שגילו לנו חכמינו ז"ל ברוח קדשם כי "במקום שבעלי תשובה עומדים – צדיקים גמורים אינם עומדים"¹⁵!

(מי השלוח)

¹² קהלת ז, כ.

¹³ שבת סד, א.

¹⁴ השו"ע זבחים סה, א.

¹⁵ ברכות לד, ב.

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם.. אשר צוה ה' את-
 משה.. ביום צותו את-בני ישראל להקריב את-קרבניהם לה'
 במדבר סיני [ז, לז-לח]

בהפטרת פרשתנו אנו קורים בתוכחת ירמיה הנביא, המוכיח את ישראל לאמור:

"כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל, עלותיכם ספו על-זבחיכם.. פי
 לא דברתי את-אבותיכם ולא צויתים ביום הוציאי אותם מארץ
 מצרים על-דברי עולה וזבח, פי אם-את-הדבר הזה צויתי אותם
 לאמר, שמעו בקולי והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו-לי לעם..
 למען ייטב לכם!"¹⁶

ולכאורה דברי הנביא באמרו "ולא צויתים.. על-דברי עולה וזבח" הינם
 עומדים בסתירה גמורה למאמר הכתוב כאן שבו מפורש לאמור "אשר צוה ה'
 את-משה בהר סיני ביום צותו את-בני ישראל להקריב את-קרבניהם לה'?"

מאיר מרן "בית יעקב":

בעת שניתנה התורה לישראל במעמד הר-סיני, שררה בעולם הארה עצומה
 בלתי ניתנת לתיאור, עד שישראל ראו והשיגו מראות אלוהים והיו רואים את
 הקולות' במו עיניהם.

במילים דלקמן מתואר במדרש¹⁷ את גודל ההשגה ששררה בבריאה בעת מתן
 תורה:

"אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כשנתן הקב"ה את התורה, צפור לא
 צווח, עוף לא פרח, שור לא געה, אופנים לא עפו, שרפים לא אמרו
 'קדוש', ים לא נזעזע, הבריות לא דברו - אלא העולם שותק ומחריש,
 ויצא הקול "אנכי ה' אלהיך!" [=ע"כ]

כלומר, שבעת נשגבה זו של מתן תורה היו כל הברואים מכירים כי 'אנכי ה'
 אלהיך' היינו שהשם יתברך הינו מנהיג את הבריאה ובלעדיו לא ירים שום יצור
 עולם את ידיו או את רגליו. שום הסתר לא שרר אז בעולם, כל הקטרוגים דממו
 ושתקו. יותר מכל, העפילו ישראל באותה שעה למדרגות רמות ונשגבות, עד

¹⁶ ירמיה ז, כא-כג.

¹⁷ שמות רבה, יתרו, פרשה כ"ט.

שהועד עליהם לאמור "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליזן פלכם"¹⁸! שום טרדת עולם הזה לא טרדה את דעתם, שעמדה אז בשיא הבהירות.

בעצם, אלמלי היו בני ישראל נשארים במצב עליזן זה, לא היו צריכים לשום קרבן או זבח, לפי שקרובים היו להכרת השם יתברך בבחינת "אתה הראית לדעת פי ה' הוא האלהים.. אין עוד מלבדו"¹⁹!

אלא שכל זאת לא נמשך אצל ישראל זמן רב. שכן כשוך הדי קולות מתן תורה, ועם סתימת הרקיעים, בשעה שנאמר להם לישראל "שובו לכם לאהליכם"²⁰ נסתם מעיניהם האור הגדול ופסקה מהם ההתגלות, עד שחזרו ונעשו מוטרדים בטרדות עולם הזה ופרח מנפשם עוצם הבהירות של מאמר 'אנכי ה' אלהיך'. ובפרט לאחר חטא העגל, שאז איבדו מזהרם והוסר עדיים מעליהם.

במצבם החדש שלאחר החטא, שוב הוזקקו ישראל לעבודת הקורבנות כמאמר "אדם פי-יִקְרִיב מִמֶּנּוּ קֶרְבָּן לַיהוָה"²¹ – היינו בעת שיחפוץ איש להתקרב אליו יתברך, נזקק הינו להביא קרבן אשה לה'. כמוהו גם אדם שנכשל בחטא בשוגג, נדרש הינו להביא קרבנו לה' ולהתוודות על חטאתו אשר חטא ונסלח לו. 'קרבן' כשמו כן הוא, שהינו נועד להביא את האדם למצב של קרבה לה', לאחר שרחק מאורו יתברך באמצעות טרדות עולם הזה או עקב חטאים שכשל בהם, ואלו באמצעות 'קרבן' חוזר האדם ומתקרב בנפשו אל ריבון העולמים.

זהו שהנביא עומד ומוכיח לישראל באמרו להם: "פי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציאני אותם מארץ מצרים, על דברי עולה וזבח!" היינו, שעניין יציאת מצרים לא היה אודות ענייני 'עולה או זבח' כלל, רק אודות עניין 'עבודת האלוקים' כמאמר הכתוב "בהוציאך את-העם ממצרים, תעבדון את-האלהים על הָהָר הַזֶּה"²²! כל הצורך בקורבנות נולד בכך רק על רקע התרחקותכם מן השם יתברך עקב טרדות העולם הזה, ובשל עוונותיכם שהיו מבדילים בין ה' וביניכם. שכן עיקר הקובע בקרבן הינו קרבת הלב לה', ובעבודה שבלב הדבר תלוי.

[בית יעקב, עניין כ"ט]

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

¹⁸ תהלים פב, ו. וראו שמות רבה, פרשה לב.

¹⁹ דברים ד, לה.

²⁰ דברים ה, כז.

²¹ ויקרא א, ב.

²² שמות ג, יב.

פ ר ש ת פ ר ה

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה.. [במדבר יט, ב]

יש להבין:

הן 'פרה אדומה' הינה רק אחת מן תרי"ג המצוות שבתורה, מדוע אפוא מכונה היא בסתם "חקת התורה"?

משבר רבנו "בית יעקב" זי"ע:

בעצם, אף אותן מצוות שבתורה שנדמה לנו כי הננו מטיבים להבין מהותן, אין הדבר כך לא מיניה ולא מקצתה. שכן פנימיותה של "מצוות התורה" מכוסה ועמוקה עד לאין שיעור, בבחינת "עמק עמק מי ימצאנו"²³! ואי אפשר לאדם שיעמוד אף על קצה עומקה ורומה של מצווה אחת ממצוות השם.

נקודה זו עולה בין היתר מתוך העובדה, שהתורה דורשת מהאדם לקיים את המצוות באמצעות פעולות ועבודות מעשיות דווקא, ואינה מסתפקת בכוונה שבלב האדם. שאלמלי היו טעמי המצוות וכוונותיהן מוגבלות לאותו חלק הנגלה לעין – היה אמור לכאורה להיות די בקיום המצוות באמצעות הכוונה שבלב, והיה בזאת נחשב לאדם כאילו קיים בהן המצוות במלואן, מדוע אפוא דורשת התורה מעמנו שנקיים המצוות באמצעות 'פעולות מעשיות' דווקא??

הדבר מוכיח כאלף עדים, שבקרב מצוות התורה גנוזות להן כוונות אלוקיות עמוקות רמות ונשגבות לאין חקר, הלכך אין די לנו בכוונות כלשהן מצדנו אלא נדרש מן האדם שיקיים המצוות באמצעות פעולות ומעשים, שכן רק באמצעות קיומן של המצוות בפעולות אדם יוכלו לצאת לאור כל אותם תיקונים וכוונות נסתרות ונעלמות, שהמצוות עמוסות ומשופעות בהן! שכן כך ייסד המלך מלכו של עולם בסגולת מצוותיו הקדושות שתעשנה בידי אדם, שתיחשבנה לו כאלו כיוון בהן בכל כוונותיה ודקדוקיה, וכדרך הנוסח שהננו מבקשים בתפלת 'יהי רצון' לפני קיום המצווה "שתהא חשובה מצווה זו לפני הקב"ה כאלו קיימתיה בכל פרטיה דקדוקיה וכוונותיה"!

על כל פנים נמצאנו למדים מכאן כי כלל המצוות שבתורה, אף אלה שנתפסות אצלנו כמשפטים שכליים כביכול – הינן "חוקים" אלוקיים שעומקם מי ישורון.

²³ קהלת ז, כד.

שכן לבד מן הנימוק הפשוט הנתפס בשכלנו הקט, גנוזים בכל מצווה אורות עילאיים וסודות כמוסים, שאין ביכולת האדם להשיגם בדעתו.

רעיון זה של עומק המצוות שבתורה – מסומלת במצווה של "פרה אדומה".

שכן במצווה זו אין מצוי בעניינה אפילו "קצה חוט" להבנת שכל האדם, עד שאף שלמה המלך החכם מכל אדם, מכיוון שהגיע לחקר מצווה זו לא מצא בה הסבר מניח את הדעת – עד כי נאלץ להכריז קבל עם ועדה באמרו: "אֲמַרְתִּי אֲחַפְּמָה – וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי"²⁴! אי לכך מוגדרת היא בכתוב מצווה זו בשם "חוקה", לאמור: עניין שנעדר הימנו טעם גלוי, המחוסר הסבר שכלי והגיוני. מכוח מצווה זאת, נאלץ האדם להודות כי "החכמה" היא חוכמת התורה בכללותה, נשגבה הימנו, ואין אדם יודע עד מה בעומקן ושגבן של מצוות התורה.

ככל שנדמית היא 'פרה אדומה' להיות "יוצאת מן הכלל" מבין מצוות התורה – בעצם "לא ללמד על עצמה יצאה, אלא ללמד על הכלל כולו יצאה!" מלמדת היא פרה אדומה על כלל המצוות שבתורה, שאף הללו שנדמה בעינינו כי הננו מטיבים להבין טעמן ומהותן, אין הבנתנו חשובה אפילו "כחוט השערה" לעומת כוונותיה העמוקות ופנימיות הגלומות ומקופלות בתוכן! לזאת מוכתרת היא מצוות פרה אדומה בתור "חֻקַּת הַתּוֹרָה" – שכן הימנה בניין אב וגילוי במושג "חוקה" שהינו תקף ועומד לגבי כלל המצוות שבתורה.

("סוד ישרים" תניינא, בשם רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע)

*

וְלִקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֵפֶר שְׂרֵפֶת הַחֲטָאִת, וְנָתַן עָלָיו מֵיִם חַיִּים אֵל פְּלִי. וְהִזָּה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא.. וְטָהַר (במדבר יט, יז–יט)

באמת יש להבין: במה יפה כוחו של 'אפר פרה' שהינו "מטהר את הטמאים"??

רבנו הקדוש "אורחות חיים" זצ"ל מאיר עינינו בסוגיה זו – וכה דבריו:

עצם המושג "טומאת מת" – מאיר רבנו "אורחות חיים" בספרו "סוד ישרים" – מקורה במציאות הניצבת מול אדם בדמותו של "מת", המסמלת חוסר ישע והעדר של תקווה. הן לא יעמוד אדם להתפלל על "מת" כי יקום לתחייה! שכן

²⁴ קהלת ז, כג.

גוף הוויית "מת" זועקת אובדן וחידלון, שאין אחריו כלום. תחושת העדר תקווה ואפיסת חיים זו, גורמת להיווצרות "טומאת מת" בקרב נפש אדם מישראל, המושרשת בציפייה להשם יתברך – תקווה המקשרת את הנפש היהודית באלוקים ונותנת לה חיים כמאמר 'וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בָּהּ' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים פְּלֶכֶם הַיּוֹם!²⁵

ברם לאמתו של דבר, אותו "חידלון" המשתקף לעיני אדם בדמותו של "מת" – אינה מציאות אמיתית כהווייתה. שכן מבחינת "בורא עולם" כביכול, אין קיימת אבחנה בין אדם "חי" לבין אדם "מת" כמאמר "פִּי בִיָּדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמְּתוּיִם"²⁶! לדידו של בורא עולם הכול שווים אצלו מפאת "כבוד שמים" העולה מהם כעדות הכתוב²⁷ "הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֱלֹהֵי, וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ!" מבחינתו יתברך, הבריאה כולה בכל מצב הינה בבחינת "מְשַׁבַּח וְאוֹמֵר יָקָר וְגִדְלָה יִתֵּן לְאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר כָּל", ואין שייך לגביה מושג "העדר" כלל.

אין זאת אלא שהעדר החיים שמשתקף בעינינו כייאוש וחידלון – הינו כן רק למראה תפיסתו השטחית של בשר ודם, שאין לפניו אלא מה שעניי הבשר שלו רואות. אך אין הדבר משקף כלל את המציאות האלוקית האמיתית – שבה הבריאה נושאת בחובה תוחלת ותקווה, בכל מצב שהינה.

אפר פרה ממחיש את התקווה שיש לנפש אדם

בכדי להשריש בנו יסוד זה – מצווה אותנו התורה שניטהר מן 'טומאת מת' באמצעות "אפר פרה אדומה".

"אֶפֶר" מהו? אין כדוגמת 'אֶפֶר' ב"בריאה" בתור סמל להעדר תועלת ותוחלת. אֶפֶר הינו נחות במהותו אף מן הָעֶפֶר, שכן 'עֶפֶר' על כל פנים יש בכוחו להצמיח פירות וגידולי קרקע שנשתלים בו, ואלו 'אֶפֶר' לעומתו אינו בר שימוש כלל ואף כוח להצמיח אין בו – כי על כן "מחוסר תועלת" הינו 'אפר' בעליל.

והנה למרות זאת 'אפר' זה משנה פניו לפתע וכאלו קם לתחייה, כאשר באמצעות תערובת 'מים חיים' שנובעים ממקור החיים הינו הופך לטל של תחייה וטהרה עבור טמא מת, שלפי דמיונו אומר לנפשו "אֲבָדָה תִּקְוַתְנוּ, נִגְזַרְנוּ

²⁵ דברים ד, ד.

²⁶ השו"ת דרשת הספרי: "אשר בידו נפש כל חי, אלו נפשות החיים הנתונים בידו של הקב"ה. ורוח כל בשר איש, אלו נפשות המתים, הנתונים באוצר". וראו על כך תפארת יוסף, בפרשת אמור.

²⁷ תהלים כא, ב.

לָנוּ²⁸! אין זאת אלא כי "אפר" זה אין אנו מעריכים כוחו אל נכון ולחינם הננו מתייאשים הימנו. דבר זה יש בו כדי לאלף בינה ודעת לאותו 'טמא מת' השקוע בייאוש ולהעמידו בקרן אורה – כאשר בזאת גופו הריהו מיטהר ועולה מן 'טומאת מת' שדבקה בו בהפכו ל"איש טהור"!

'אפר פרה' מהווה אי לכן כמין 'שיקוי פלאים' שבכוחו לטהר ולהעלות את הנפש ממצולות "הטומאה" והייאוש שדבקו בו – ולהוציאה מאפילה לאורה.

(סוד ישרים ל"פרשת פרה")

"תַחטא תַכבֵּס וּתְקַיֵּים חֶזְיוֹן הוֹרִים,

זָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוֹרִים!"

(=מתוך יוצר למוסף של "פרשת פרה" – סידור "אוצר התפילות")

שבת שלום ומבורך !